

**ПОШКО́ДЖЕННЯ ШЛЯХІ́В
СПОЛУ́ЧЕННЯ І ТРА́НСПОРТНИХ
ЗА́СОБІ́В** – злочин, передбачений
ст. 277 КК. Полягає в умисному руйну-
ванні або пошкодженні шляхів сполу-
чення, споруд на них, рухомого складу
або суден, засобів зв'язку чи сигналіза-
ції, а також ін. діях, спрямованих на
приведення зазначених предметів у не-
придатний для експлуатації стан, якщо

це спричинило чи могло спричинити аварію поїзда, судна або порушило нормальну роботу транспорту, або створило небезпеку для життя людей чи настання ін. тяжких наслідків.

Цілісність і справність різноманітних систем на транспорті, як і власне трансп. засобів, забезпечує використання їх людиною за цільовим призначенням. У сфері руху та експлуатації транспорту важливе значення має повна підконтрольність трансп. засобів, їх готовність до початку припинення руху чи зміни його напрямку, стабільність та якість зв'язку між оператором трансп. засобу (машиністом, пілотом, капітаном, ін. членом екіпажу) і диспетчерами руху, своєчасне інформування всіх осіб, відп. за безпеку на транспорті, про зміну умов експлуатації, виникнення перешкод на шляху, необхідність запровадження дод. заходів безпеки тощо. Від рівня злагодженості діяльності працівників залізничного, водного та повітряного транспорту залежить інколи життя всіх пасажирів та членів екіпажу, збереження трансп. засобу, вантажу, ін. об'єктів власності, довкілля. КК передбачено відповідальність сторонніх осіб за протиправне втручання у функціонування трансп. системи, вчинення дій, які перешкоджають його безпеч. руху, приводять трансп. засоби та трансп. тех. системи у непридатний для експлуатації стан.

Предмет злочину (див. *Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту*).

Злочин може бути вчинено у 3-х формах, а саме шляхом: 1) руйнування певного предмета, його пошкодження;

2) вчинення дії, спрямованої на приведення предмета у непридатний для експлуатації стан. Руйнування – це такий протиправний вплив на предмет (напр., трансп. засіб), унаслідок чого втрачається його цілісність і структура чи він взагалі припиняє своє існування та, відповідно, не може у подальшому використовуватись за цільовим призначенням. Пошкодження – це протиправний вплив на предмет, унаслідок якого виводяться з ладу лише окр. його частини чи механізми, однак він також не може використовуватись за цільовим призначенням без проведення відновних (ремонтних) робіт. Дії вважаються спрямованими на приведення предмета у непридатний для експлуатації стан, якщо вони не впливають на цілісність (тех. справність), однак унеможливають його подальше використання за цільовим призначенням через, напр., видалення предмета із трансп. системи, його відключення чи спотворення сигналів, які цей предмет передає, підкладання сторонніх предметів на шляхи сполучення тощо.

Крим. відповідальність за руйнування, пошкодження трансп. об'єктів чи вчинення дій, що призводять їх у непридатний для експлуатації стан, настає за умови, що винна особа цими діями спричинила чи могла спричинити аварію поїзда, судна або порушила нормальну роботу транспорту, або створила небезпеку для життя людей чи настання ін. тяжких наслідків.

Аварія на залізничному транспорті – це трансп. подія, що призвела до зіткнення пасаж. або вантажних поїздів з ін. поїздами або рухомим складом залізничного транспорту, сходження ру-

хомого складу в поїздах на перегонах і станціях, унаслідок яких від однієї до п'яти осіб травмовано і (або) пошкоджено рухомий склад залізничного транспорту до ступеня виключення його з інвентарного парку (п. 2.3 Положення про класифікацію трансп. подій на залізницях України, далі – Положення). Згідно з ПК аварія на повітряному транспорті – це авіаційна подія без людських жертв, що призвела до серйозного пошкодження чи руйнування повітряного судна, тілесних ушкоджень пасажирів, членів екіпажу чи третіх осіб (ст. 1). Для водного транспорту поняття аварії суттєвих відмінностей не має і згідно з Конвенцією ООН з морського права 1982 морською аварією є зіткнення суден, посадка на мілину, ін. морський інцидент чи подія на борту судна або поза ним, що призвели до матеріального збитку чи неминучої загрози матеріального збитку судну або вантажу (ст. 221).

Можливість настання аварії на транспорті класифікується як інцидент (серйозний інцидент) і, напр., на залізничному транспорті згідно з п. 2.4.1–2.4.13 Положення серйозними інцидентами визнаються, зокрема, випадки зіткнення пасаж. або вантажних поїздів з ін. поїздами чи рухомим складом залізничного транспорту, сходження рухомого складу в поїздах на перегонах і станціях, які не належать до аварій за своїми наслідками; саморозчеплення, розрив автозчепу або гвинтової стяжки у пасаж. поїзді між вагонами; переведення стрілки або рухомого осердя хрестовини, що входить до поїзного маршруту перед або під поїздом тощо. При цьому рішення щодо остаточної класифікації

та причин трансп. подій на залізниці приймається відповідно до Положення про систему управління безпекою руху поїздів у Держ. адміністрації залізничного транспорту України.

Найбільш тяжким різновидом аварій є катастрофи, які пов'язуються з настанням людських жертв (п. 2.2 Положення, ст. 1 ПК).

Роботу транспорту слід вважати нормальною, якщо статутні завдання виконуються згідно з плановими (поточними) термінами та обсягами і, відповідно, необхідність вимушеного призупинення чи відмови від їх виконання є порушенням нормальної роботи транспорту стосовно наслідків, передбачених ч. 1 ст. 277 КК. Однак остаточне рішення щодо ступеня небезпечності такого порушення приймає суд на підставі висновку відповід. експертизи (експертиз).

Про поняття «створення небезпеки для життя людей чи настання ін. тяжких наслідків» див. *Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту*.

Місцем вчинення злочину є сфера руху та експлуатації відповід. виду транспорту.

Вчинюючи цей злочин, винна особа діє умисно, вона при цьому бажає вчинити небезпеч. дії та може бажати чи свідомо припускати настання передбачених крим. законом наслідків. Можливі випадки й легковажного розрахунку на ненастання наслідків чи взагалі не передбачення, що вони настануть, за наявності при цьому обов'язку та можливості це передбачити. У цілому злочин належить до умисних.

Притягнутими до відповідальності за ст. 277 КК можуть бути особи, які досягли 14-річного віку.

Ч. 2 ст. 277 КК передбачено посилення крим. відповідальності винної особи, якщо вона, вчинивши порушення за ч. 1 цієї статті, спричинила фактичну шкоду здоров'ю людини у виді серед. тяжкості чи тяжкого тілесного ушкодження або заподіяла велику матеріальну шкоду (250 і більше н. м. д. г.).

Згідно з ч. 3 ст. 277 КК крим. відповідальність настає у разі спричинення винною особою загибелі людей (смерть хоча б однієї людини).

Лит.: Касынюк В. И., Корчева З. Г. Вопросы квалификации транспортных преступлений. К., 1988; Коржанський М. Й., Мисливий В. А. Кваліфікація автотранспортних злочинів. К., 1996; Мисливий В. А. Злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту. Дп., 2004.

С. В. Гізімчук.

© 2004, Державна юридична наука України